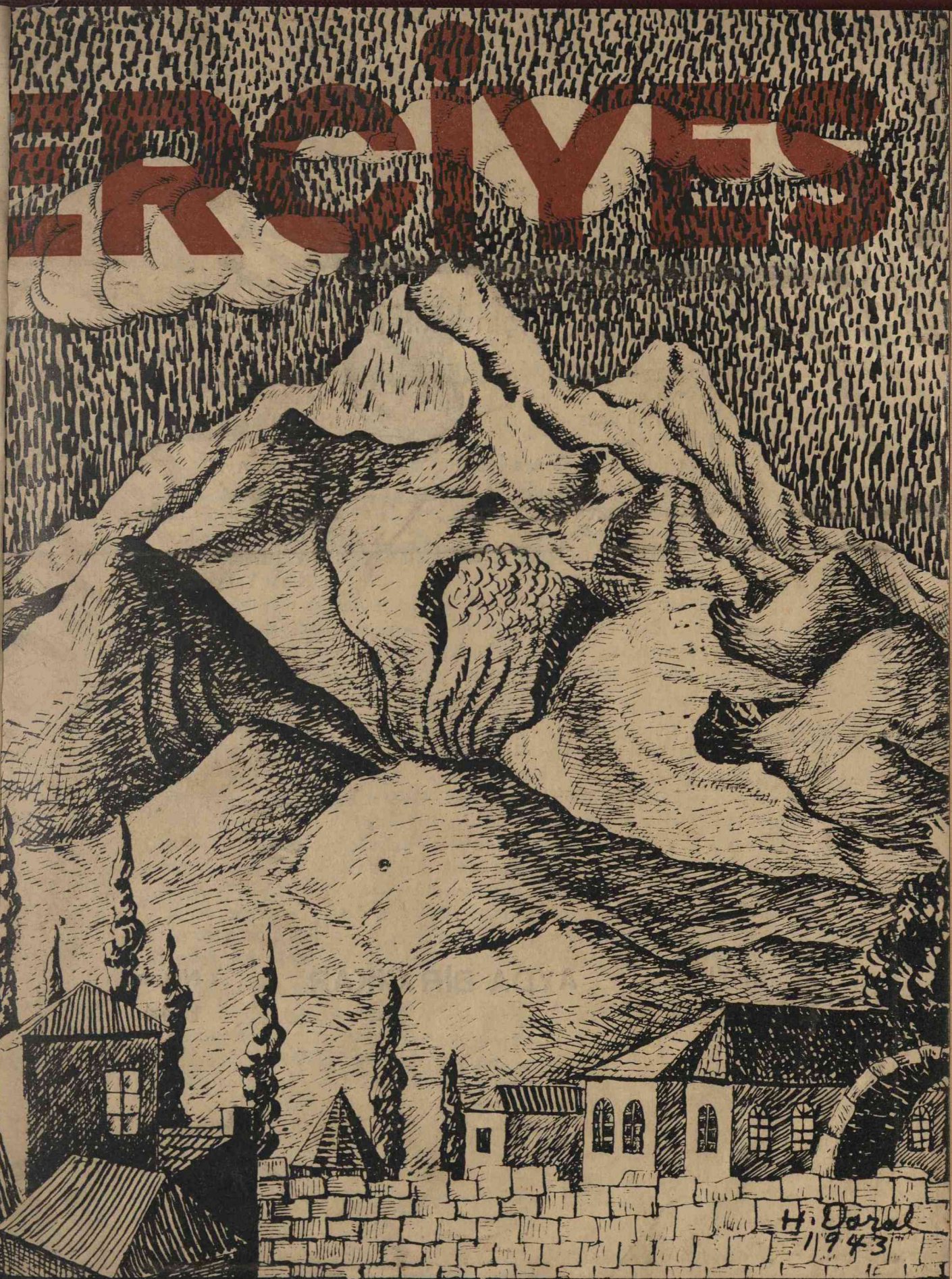

H. Dorval
1943

İçindekiler

1— Top siporları ve Kayseri	Erciyes
2— Kayseri şehri	Yümnü tolgay
3— Halkevi kütüphanesi	Şefik Türker
4— Halkevi çalışmaları	" " "
5— Kayseride söylenen Ata sözleri	Sabahat Ayrıl
6— Folklor bahisleri Kayseride dualar	Şefik Türker
7— Bir Dağcılık ve kış sporları Bölgesi olarak Kayseri	Muvaffak Uyanık
8— Kayserinin bahtiyar bir köyü	Şefik Türker
9— Avcılık ve avcılar	M. Nihat Yahyabeyoğlu

SAYI:
22

AYDA BİR ÇIKAR

Nisan
1944

SAYI
22

ERCIYES

Nisan
1944

KAYSERİ HALKEVİ DERGİSİ

AYDA BİR ÇIKAR

Umumî Neşriyatı idare eden: DİL EDEBİYAT KOLU BAŞKANI
EKREM ERKMEN

Dağ Sporları ve Kayseri

Cumhuriyet rejiminin yeni ve ileri bir hamle olarak kabul ve yurdumuzda geliştirmek istediği modern hareketlerden birisi de (Dağcılık ve kış sporları) dır. İlk bakışta öteki sporlardan pek farksız gibi görünen dağ ve kış sporları, uzun asırlardanberi ihmal ettiğimiz, hatta bu gün bile harekete geçmekte çok geç kaldığımız bir spor şubesidir.

Her şeyden evvel Anadolunun taşına ve toprağına karşı borçlu olduğumuz saygı ve sevgi duygularımızı beslemek ve ileri götürmek bakımından ulusal bir faydası vardır. Her karışı için canımızı adadığımız güzel yurdumuzu tanımak ödevini çok zevkli bir spor eğlencesile birleştirmek, genç bir nesil için az bahtiyarlık değildir. Yurd bölgelerini nazarı olarak kitaplardan ve kulaktan tanımak tehlikesi karşısında onun eziyet ve cefalarına katlanarak ve adım adım dolaşarak öğrenmek, şerefli bir ödev halinde nazarlarda canlanır. Çeşitli iklim şartlarını kucaklayan Anadolu'da yazın bunaltıcı sıcaklarına tahammül etmek ve kışın sarp dağ yamaçlarında soğuk ve tehlikelerine alışmak ve tanımak, bu topraklarda yaşamak hakkının ileri sürdüğü bir vazifedir.

Sonra. tabiatın güçlük ve eziyetlerle mücadeleyi bir zevk haline getirme alışkanlığı vermek bakımından da, doğ sporları, ferdi faydalar sağlar. Bugün bir «Ana kuzusu» tabirinin çerçevesi içinde yetişmek, yurt için ne kadar faydalı değilse şahıs için de hiç bir meziyet değildir. Şehrin kolaylık ve imkânları arasındau çıkarak tabiatın sert yüzüyle karşılaştığımız zamandır ki disiplin, ve nefse hakimiyet melekelerine sahip oluruz. Yine aynı mücadele şartları içindedirki birbirine bağlılık ve yardım duygusunun bir insan için ne derecede bir zaruret olduğunu anlarız. Nihayet kapalı yaşama vasıtaları arasından sıyrılarak temiz ve hür bir hava teneffüs etmek rühî bir ihtiyaç, içtimai bir zaruret olduğu kadar da fizyolojik bir zorlamadır.

(Devamı 650 ci sayfada)

İstiklâl mücadelesinde Kayseri

YAZAN:
Fahri Tümer

Ebedî şefimiz Atatürk'ün Kayseriye ilk ayak bastığı günün 24 ci yıl dönümü münasebetile Halkevinde yapılacak törende (İstiklâl mücadelesinde Kayseri) mevzuu üzerinde söz söylemek fırsatını Halkevi idare heyeti bana vermişti.

Bu mevzu üzerinde konuşabilmek için hiç bir mehzaz yoktu. Yalnız hatıralarım ve bazı arkadaşların hatıraları bu mevzuu aydınlatılabildi. Topladığım bilgilerin tamam olduğuna kani değilim. Bu ilk hazırlıktır bundan sonraki çalışmalara bir rehber olabilecektir.

Kayserinin Millî Mücadeledeki durumunu üç zamana ayırmak mümkündür.

1 — Millî mücadelenin başlangıç tarihi olan Atatürk'ün Samsuna ayak bastığı 19. Mayıs. 1919 dan Atatürk'ün Kayseriye geldiği 20 birincikânun 1919 tarihine kadar geçen hadiseler.

2 — Atatürk'ün Kayseride kaldığı beş güne ait hatıralar.

3 — Kayseriden ayrıldığı 26 Birincikânunda Millî ordunun teşkil tarihi olan 8 Teşrinisani 1920 tarihine kadar vukua gelen hadiseler.

1 — Birinci cihan harbinden sonra Osmanlı imparatorluğunun durumunu biliyoruz. Mondoros mütarekesi gereğince bazı bölgeleri, vilâyetleri düşmanlar işgal etmişti. Kayseri de işgal bölgesine dahil olduğu halde işgal edilmemişti. Bunun sebebi ikidir

A — Kayserinin deniz üslerinden uzak olması (Coğrafi durum).

B — Bozkırlarda bulunması, Düşmanların hırslarını çekecek fabrikaların, askeri tesisatın bulunmaması.

Türk vatani yer yer işgal edilirken millî mücadelenin ilk devirlerinde Kayseri de bir durgunluk şaşkınlık devri geçirdi. Herkeste bir telâş bir yeis bir heyecan vardı fakat kurtuluşun nerede olduğunu ve hangi yöne

Dağ sporları ve Kayseri

(Baştarafı 649 cu sayfada)

Sevinçle öğrendiğimize göre dağların bize arzettiği bu zevki kalblerinde bir sevgi halinde yaşatan bir kaç arkadaşın gayretile Kayseride bir (Dağcılık ve kış sporları kulübü) açılmıştır. Bir çok defalar açıldığımız gibi, Anadolunun ortasında güzel Kayseri, bu bakımdan ölçülmez bir bahtiyarlığa maliktir. 3916 metrelik bir irtifa halinde yükselen Erciyes, yılın çoğunluk aylarında sporu sevenlere beyaz ve temiz kucagını açar.

Yarının daha ileri Türkiyesinde güzel Kayseri'yi, kış sporlarının merkezi halinde görmek ümidi şimdiden bize gurur ve neşe veriyor.

Erciyes

yüz çevireceğini bilmiyordu. Fakat saltanatın tefessuh etmiş olduğunu hatta düşmanlarla elbirliği yaparak Türk milletini ezmek için çalıştığını çok iyi biliyordu. İstanbul hükûmetinden yüz çevirmiş 19 Mayıs 1919 da Samsuna çıkan Mustafa Kemale dönmüş ve onun hareketlerini adım adım takibe başlamıştı.

Hadiseler karşısında bir parça düşünebilen bir halk topluluğu için bundan başka hareket ve halâs çaresi yoktu.

Kayseri Halkını İstanbul hükûmetinden soğutan, bağlarını koparan hadiseleri arzedeğim.

1 — Boğazlıyan kaymakamının Ermenilerin şikâyeti üzerine divanı harbe verilerek idam edilmesi.

2 — Kayserinin fedakâr ve münevver evlâtlarından bazılarının yine Ermenilerin şikâyeti üzerine divanı harbe sevk edilmek için aranması.

3 — Adanayı işgalden Fransızların Haçın da (şimdiki Saimbeyli kazası) ermenileri silâhlı olarak etraftaki köyleri yakıp, yıkmaları ve oğünkü hükûmetin Haçında, bulunan ermenilerin silâhlı hareketlerini önleyememesi.

İşte bu hadiseler Kayseri gençliğini ve halkını harekete geçirdi.

İhtiyat zabitan cemiyetinin kuruluşu ve faaliyeti

Cephelerden, esarettен dönen ihtiyat zabitleri Kayseride (İhtiyat zabitan teavün cemiyeti) adlı bir cemiyet kurmuşlardı. İlk zamanlarda yardım cemiyeti şeklinde faaliyete başlayan bu kurum yukarıda yazılı hadiseler karşısında: "azalarını Turan oku-

lunda toplayarak esas gayelerinin millî vahdeti, birliği temin etmek, icabında yapılacak silâhlı ve gizli teşkilâtla her ne bahasına olursa olsun iç ve dış düşmanlara karşı koymak olduğunu kararlaştırdı.

Cemiyetin ilk başkanı olan Osman coşkun teşkil ettiği millî kuvvetlerle Haçın da(Saimbeyli) etrafı yakıp kavuran ermenilerin üzerine hareket etti ve Saimbeyli muhasara edildi.

İhtiyat zabitan cemiyeti içlerinden seçtikleri beş arkadaşı Bozantı havalisine teşkilât yapmak üzere av tüccarı sıfatıyla gönderdi. Ve teşkilâtını genişletmeye başladı.

Bu faaliyetleri takip buyuran Atatürk'ün işareti ile Sivas polis müdürü bulunan ve Kayserideki gençliğin, ihtiyat zabitanının öğretmeni olan Mazlum Rasim Kayseriye gelerek ihtiyat zabitan cemiyetinin başkanlığına seçildi. Kayseride Adanaya doğru adlı bir gazete çıkarılmaya başlandı. O zamanlar öyle sayı-alar çıkıyordu ki: Halkı bazan ümitsizliğe bazan fazla heyecana sevk ediyordu. Bu gazete yanlış sayı ve propagandaları önledi millî birliği ve vahdeti temin etti.

Atatürk'ün Kayseriye gelişi

Büyük kurtarıcının geleceği haberi memleket dahilinde yayıldığı zaman herkeste sevk ve heyecan belirmişti.

Halkta öyle bir kaynaşma ve birlik vardı ki bunu tarif imkânı yoktur. O günleri yaşayanlar bilir ki Kayseri bütün tarih boyunca o günkü kadar samimi ve heyecanlı bir gün yaşamamıştır.

20 Birinci kânun 1919 da bütün halk, memurin, okullar hükümet meydanından Sivas caddesi üzerindeki Arğincık köyü yolayırına kadar büyük kurtarıcıyı karşılamak için doldurmuştu.

Bir gün evel ve aynı günün sabahı milli kıyafetli silâhlı yüzlerce süvari grupları daha uzaklarda Atatürkü karşılamak üzere hareket etmişlerdi. Akşama yakın Ebedî Şef Kayseriye geldi. Halkın coşkun tezahüratı arasında otomobillerinden indiler. Ve yolun iki tarafını dolduran halkın hal ve hatırını sorarak, yaya olarak Belediye binasına geldiler. Halk belediye önünde toplanmış tezahüratta bulunuyordu. Halkın bu coşkun tezahüratından memnun olan Ebedî Şef balkona çıktı (Zahmet çektiniz teşekkür ederim) sözleriyle halkı selâmladılar.

Belediye dairesinde halk ve cemiyetlerle konuştular. İhtiyat zabitan cemiyeti ile karşılaşınca çok memnun oldular. Oaların ayrı ayrı ellerini sıktıktan sonra dediler ki:

(Biz sizinle dağ tepelerinde, düşman karşılarında kanla, canla, anla arkadaşlık yaptık. Kan içinde yapılan arkadaşlık şüphesiz ki hiç bir zaman unutulmaz. İstiklâl davası: Bu şerefli ve silâhlı arkadaşlığın devamını emrediyor. Kayseri ihtiyat zabitanının vatanın halâsı, milletin is-

tiklâli için yaptıklarından, yapmak istediklerinden derin bir memnuniyetle haberdarım. Hepingize teşekkür ederim. Vatan ve istiklâl davasının size vereceği yeni vazifeler için hazır olduğunuzu biliyorum) Salonu dolduran gençlik (Hazırız paşam) cevabını verdi.

Belediye dairesindeki ziyaretler bittikten sonra Ebedî şef Reşit İmam oğlunun evine (şimdiki dabak Mehmedin evi) gittiler, akşam yemeğini orada yediler ve Kayseride kaldığı beş geceyi de bu evde geçirdiler.

Sabahleyin şehir içinde bir gezinti yaptılar. İhtiyat zabitan cemiyeti binasına giderek orada cemiyetin yaptığı teşkilâtla meşgul oldular ve Kayserinin vaziyetini tetkik buyurarak yeni teşkilâtlar için direktifler verdiler.

Beş gün sonra halkın coşkun tezahüratı arasında Ankaraya hareket ettiler.

3 — Kayseri milli mücadeleye tamamen atılmış bulunuyordu. Ebedî şef Kayseriden memnun ve halktan emin olarak ayrılmıştı. İşte bu emniyetten dolayı Şark vilâyetlerinde Ruslardan iğtinam edilen ve depolarımızda bulunan harp malzemesi Kayseride depo edilmeye başlandı. Rus toplarının mermileri Türk toplarına uydur.

Sonu var

Bulvar ve mühim caddeleri: Atatürk bulvarı, İnönü bulvarı, İstasyon caddesi, Sivas caddesi, Talas caddesi, Şiremenli caddesi, Halıcılar caddesi, Nazım bey caddesi, Çifteönü caddesi.

Mühim mevki ve meydanlar: Cumhuriyet Meydanı (eskiden burada, kahve, fırın dükkân, metruk belediye bahçesi vardı) Meydankapı, Dört dükkânönü, Kicıkapı, Boyacıkapı, Arabapazarı veya Kağınpazarı, Kaleönü, Sivaskapısı, Tekkeönü, Battal, Çifteönü, Çorakçılar meydanlığı, Büyüknamazgâh, Pervane Yazısı, Müselles bahçe, Kömürlük meydanı, Gültepe, Büyükbahçe başı, Setenönü (Çocuk bahçesi) Salıbahçe, Eskibahçe, Büyük söğütönü, Küçüksöğütönü, Sokubaşı.

Pazar yerleri: Kağınpazarı, Salıpazarı, Atpazarı, Unpazarı.

Çarşılar ve hanlar: Kapalı çarşı, Kazancılar çarşısı, Şekerçiler Çarşısı, Sebzeciler çarşısı, Eskipamukçular çarşısı, Kaşacılar çarşısı.

Vezirhani, Mahkemehani, Ali efendihani Maarifhani, Yenihan, Semuhoğlu hanı.

Mezarlıklar: (Mevcut olanlar): Seyit Burhanettin, İyiler, Çorakçılar.

Kaldırılanlar: Zeynelâbidin, Kurşunlucami, Evkaf, Gazipaşa İlkokul yeri, Safa okulu yeri, Etiler okulu yeri, Müselles bahçe ve civarı.

5 — Şehrin mühim bina, eski eserleri ve müesseseleri.

Eski eserler: Kayseri çok eski bir şehir olmasına rağmen, en eski devirlerden kalma büyük abideler hemen yok gibidir.

Çünkü, Tarihçe kısmında da arzedildiği üzere, şehir üç muhtelif yerde kurulmuştur. Aynı zamanda, putperestlik, hiristyanlık, islâmlık zamanlarında muhtelif tarihî vak'alara sahne olan bu yerlerdeki abideler istilâcılar tarafından tahrip edilmiş, yalnız islâmlık devrine ait olanlar kalmıştır. Bunların da, şehir içinde olanlarının (bir ikisi müstesna) hepsi Selçuklulara ve Osmanlılara aittir.

Şehir içindeki bu eski eserleri, Cami, Medrese, kümbet ve türbe han, muhtelif eserler olmak üzere beş çeşide ayırabiliriz:

1 — Camiler: Ulucami. Battal C, Cıncıklı C. Haçıkılıç C. Güllük C. Honat C Han C. Katıroğlu C Lâle C. Şih C. Şahmelik C. Bunlardan ilki olan Ulucami Danışmendililere diğerleri de Selçuklulara aittir.

Osmanlılara ait olanlar da şunlardır: Kurşunlu Cami. Hâsinli C. Yanıkoğlu C. Kümbet C. Yeni C. İsa C.

2 — Medreseler: Güllük medresesi, Gıyasiye ve Şifaiye M. Honat M. Hoca Hasan M. Küçük Honat M. Sahabiye. M. Hatuniye M.

3 — Kümbetler ve türbeler: Döner Kümbet, Emir Sultan K. Erdana K. Han K. Melikgazi Türbesi, Mahperi T. Şifalı T. Bunlardan başka, şehrin muhtelif yerlerinde 18 tane daha türbe ve kümbet vardır, bunları da hepsi selçuklulara aittir.

4 — Hanlar: Pamuk Hanı, Mahkeme H. Vezir H. Üçü de Osmanlılar devrine aittir.

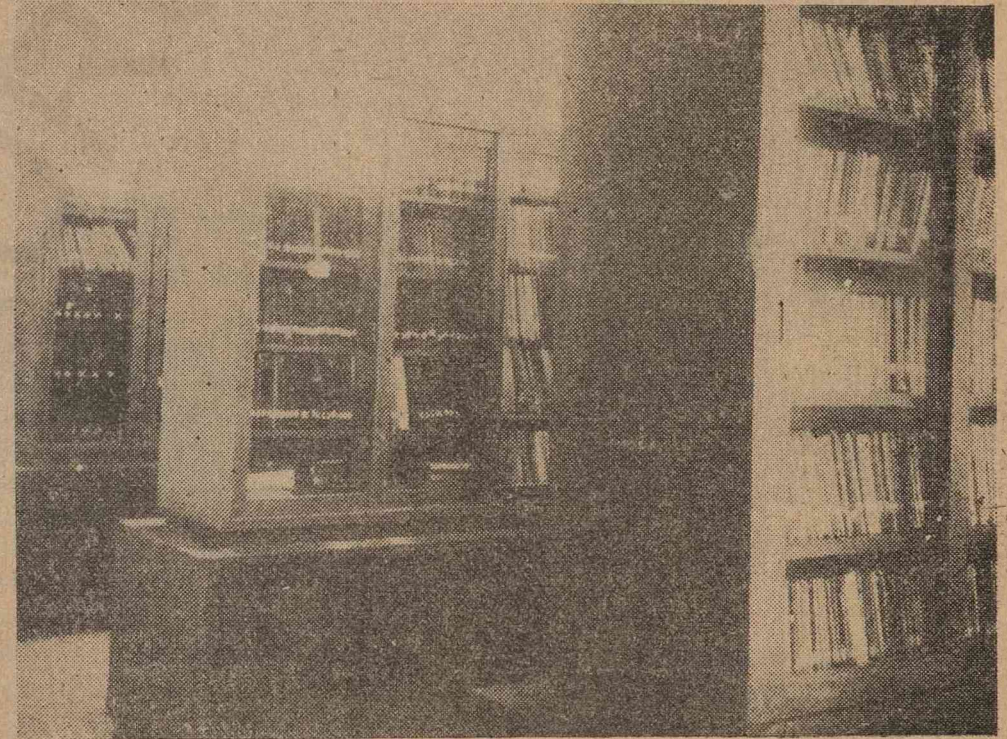
5 — Muhtelif eserler: İç kule, Ok meydanı burcu, Yoğun Burç Bunların Selçuklar devrine ait olduğu sanılmaktadır. Ra- (Devami 668 inci sayfada)

2050. M de Şahındağ kulübesinden Erciyes zirvesinin görünüşü

Kalkevi Kütüphanesi

Şefik Türker

Halkevi Kütüphanesinden bir köşe

Kayseri, son sekiz on asırlık kültür hayatımızda ehemmiyet kazanmış şehirlerimizdendir. Selçukîler zamanında Konya, Sivas Amasya gibi ön plânda gelen hars merkezlerinden biri de Kayseri olmuştur. Bugün yarı yıkık bir halde gördüğümüz, fakat zamanında birer ilim yuvası olan medreseler, sularını içerken kitâbelerini okuduğumuz çeşmeler bir çok kanlı savaşlar seyreden burçlar, asırlarca tekbir sesleri aksettiren kurşunlu kubbeler ve birer şehadet parmağı gibi yük-

selen minareler hep bu şehrin tarihî önemini ifade ederler. Böyle birçok tarihî abidelerle, mimarî eserlerle dolu olan bu şehir, eski tabirle bir mecmâi âbidat olduğu kadar bir mecmâi ulema da olmuştur. Davûdu Kayseriler gibi; Kadı Burhaneddin'ler gibi devrinin en büyük âlimlerini doğuran bu şehirde ilme hakikaten büyük bir kıymet verilmiş ve bu suretle Kayseri'nin Hoca Hasan, Sifaiye, Honat, Hacı Kılıç, Sehabiye, Köşk ve Hatuniye gibi yüksek medrese-

lerinden bir çok kıymetli şahsiyetler yetiştirmiştir. İşte Kayseri'nin bu kültürel hareketlerini tebarüz ettirecek müesseselerinden bir kısmı da kütüphaneleridir, Kayseri'nin ihtiva ettiği bu kütüphaneleri Halkevimiz bir broşür halinde neşredecektir. Biz bu yazımızla yalnız Halkevimizin kütüphanesini kısaca zikretmekle iktifa ederiz.

Evimiz her yandan kendisine terettüp eden vazifelerini ifa ederken, kütüphanesiyle de kültür işini elinden geldiği kadar başarmaktadır. İhtiva ettiği zengin ve çok kıymetli kitaplarını, memleketin her türlü neşriyatını geniş ve çok muntazam salonunda bütün okuyuculara büyük bir suhuletle hazır tutmaktadır.

Halkevi kütüphanemiz Zenginlik, kıymet ve intizam bakımından bir çok kütüphanelere nazaran üstün bir hususiyeti haizdir.

1 — Zenginlik bakımından:

Kütüphanemiz bugün 4193 adet eseri ihtiva etmektedir. Bunun 1367 tanesi eski yazıyla olup mütebakisi yeni harflerle. Kitapların sayısı zümre itibariyle de şöyledir:

- 682 Tarih
- 1328 Edebiyat
- 331 Felsefe
- 506 Tatbiki ilimler
- 526 Sosyal ilimler
- 210 Kazari ilimler
- 172 Güzel sanatlar
- 126 Filoloji
- 66 Dinî eserler

246 Umimî eserler

4193 Yekûn

4230 Cilt itibariyle yekûn

Kütüphanemizde birçok da kıymetli mecmuaların koleksiyonu mevcuttur. Halen gelmekte olanlar şunlardır:

Çınaraltı, Çığır, Ülkü, Yeni Adam, Hukukî Bilgiler, İnan, Endüstri, İdare, İnanç, İçel, İnhisarlar, Halkevi, Gündüz, Görüşler, Gümrük Bülteni, Gediz, İktisadî yürüyüş, Kooperatif, Konya, Köye Doğru, Karacadağ Çorumlu, Bayındırlık işleri Dergisi, Yeni Kültür, Yapı, Yurt, ve Dünya, Amca Bey, Akbaba, Kadro, Karınca, Ziraat Dergisi, Aylık Bülten, Avcılık Mecmuası, Akpınar, Adliye ceridesi, Burdur Tebliğler Dergisi, Resmî Gazete 10 Mayıs, Perde ve Sahne, Radyo Uludağ, Ticaret, Başpınar, Deniz, Kırmızı beyaz..

Bundan mâada bugün gelmiyen daha birçok mecmualar da vardır. Ayrıca Ulus, Cumhuriyet Kayseri, Niğde, Karagöz, Tan, Son Posta gazeteleri de muntazaman gelmektedir.

2 — Kıymet bakımından:

Kütüphanemizde birçok değerli eserler vardır. Bilhassa edebiyat, tarih, ve filoloji bakımından kütüphanemizin kıymeti büyüktür. Burada bu kıymetli eserlerin esamisini vermeye imkân olmadığı için ancak bir misalla iktifa ediyoruz. O da; Mission en Capadoce adlı fransızca bir eserdir. Bu eser hulâseten, iki büyük kıymet taşımaktadır. Son 671 Sayfada

Halkevi Çalışmaları

Gaziantep gününden bir iptiba

Kitapsaray ve yayım komitesi:

Komitimizin birinci kânun ayı içindeki çalışmalarından en zikre şayan olanı, Gaziantep'in kurtuluş yıl dönümünün halkevi salonunda parlak bir törenle kutlanmış olmasıdır.

Bu toplantıya başta sayın valimiz, mütaka konutanımız, parti reisimiz, belediye reisimiz olmak üzere bütün memur, subay ve halk iştirak etmiştir. Merasim şu programa göre icra edilmiştir.

- 1 — İstiklâl marşı (bando ile).
- 2 — Ağış söylevi (Şefik Türker).
- 3 — Gazi Ansep'in müdafaası
- 4 — Ağıt ve Karayılan destanı (Galip Güneri)

5 — Gaziantep müdafaasının askeri bakımdan tetkiki (Yekta Topcuoğlu).

6 — Gaziantep'e ait destanlar (Sabahat Ayrıl).

7 — İntibalar ve Müfide Ferit'in makalesi (Kemaleddin Karamete).

8 — Kurtuluş destanı (Ahmet Paşa İlkokulundan (Metin Atalay).

Saat 19 a kadar devam eden tören esnasında davetlilere matbu zarflar içinde Antep fıstığı ikram edilmiş ve bir köşede de Gaziantep müdafaasına ait vesikalar, fotoğraflar ve manzaraları teşhir edilmiştir.

Ayrıca törene büyük bir alâka gösteren kıymetli Belediye reisimiz ve Halkevi reisimizden de Gaziantep Halkevi ve be-

Genç İstidatlar :

Halkevi

Halkevi inkılâbın mukaddes kaynağıdır

İnkılâbın gürsesi onun armağanıdır

Halkevinin sesi ki inkılâbın hıdır

Bir nur gibi parlayan göklerin yıldızıdır

Halkevleri sönmeyen, sarsılmıyan bir ocak

Bu mukaddes ocağa bütün Türklük tapacak

İnkılâbın güneşi "Atatürkle, İnönü,"

Mukaddes halkevleri sarıyor her bir yönü

Halkevi vadaşın dileği düşüncesi

Halkevinde yükselir inkılâbın gürsesi

Kalblerimizin halkevi sevgisiyle doludur

Halkevi inkılâbın sarsılmıyan yoludur

Mustafa Necati Karaer

diye reislerine tebrik telgrafları
çekilmiştir.

Halkevimiz ve komitemiz
yurdun her köşesine ait hatırala-
rı aynı heyecan ve alâka ile
candan anmayı bir borç bilir.

**Spor komitesinin altı ay-
lık faaliyet raporu.**

1-30 teşrinievvel 943 tarihini-
de 7 kişilik bir kafiye ile Tekir'e
gidilmiş ve orada Şahindağ ku-
lubesinde 3 gün kalmıştır. Bu
günler içinde Koçdağına bir çı-
kış yapılmıştır.

2 — 7 Kânunuevvel 943 ta-
rihinde Ankara Halkevinden 6,
Kayseri Halkevinden 3 kişiden
mürekkkep bir kafiye Tekir'deki
Şahindağ kulubesine gitmişler
oradan 3100 metredeki Şeytan-
boğazına kadar yürüyerek ka-
yak yapmışlardır. Bu kafileden
Haşmet Orbay kafileden ayrı-
larak Erciyes'in şark ve garp
zirvelerine bu mevsimde ilk de-
fa olarak çıkmıştır. Kafiye Te-
kir'de 4 gün kalmıştır.

3 — 31 Kânunuevvel 943 de
14 kişilik bir kafiye Tekir'e çık-
mış ve oradaki kulübede 4 gün
kalarak kayak yapmıştır.

4 — 2 Kânunusani 944 tari-
hinde 21 erkek 4 kadından mü-
rekkep bir kafiye Talas'a bir
gezi yapmıştır.

5 — Kânunusani 944 tarihini-
de Talas'a 54 kişilik bir kafiye
kayak gezisi yapmıştır. Bu ka-
filenin 7 si bayandır. Aynı gün
Adana'dan 3 kayakçı ile birlik-
te (biri bayandır) 5 kişilik bir
kafiye Tekir'e çıkarak 3 gün
kalmış ve orada kayak yapmış-
tır.

6 — 30 Kânunusani 944 ta-
rihinde 45 erkek ve 7 bayandan
ibaret 52 kayakçı Talas'a bir
kayak gezisi yapmışlardır.

7 — Evimiz spor komitesi
Kayseri'de Dağcılık ve kış spor-
ları kulübünün kurulmasına çok
yardım etmiş ve bu kulübün
faaliyetini desteklemede bulun-
muştur.

Kayseride

Söylenen atasözleri

Toplayan: Sabahat Ayrat

- * Aşına verişin
- * Lahana aşına bulgur aşın
- * Asıl aymaz
- * Bal kokmaz
- * Akıllının tenceresi kapalı kaynar.
- * Ağır dur, batman söyle.
- * Ananın bastığı yavru ölmez.
- * Akılsız başta devlet eğlenmez.
- * Akılsız evlâdın var moli nidem.
- * Akıllı evlâdın var malı nidem?
- * Altın kapının ağaç kapiya işi düşer.
- * Ağlıya ağlıya arık yapan.
- * Güle güle su suvarır.
- * At yıkılır, adam ölür.
- * Ardiç olsun çam olsun, Buda-
laya bir lâf olsun.
- * At ölür nalı kalır, Yiğit ölür
namı kalır.
- * Ağlıyanın malı, gülene hayır et-
mez.
- * Azıcık aşım ağrısız başım.
- * Ağır taş yerinde gerek.
- * Akılsız başa söz kâr eğlemez.
- * Lezzetsiz aşı tuz kâr eğlemez.
- * Aç tokun halini bilmez.
- * Ay var yılı besler.
- * Yıl var, ayı besler.
- * Artık mal göz çıkarmaz.
- * Akıllı düşman, akılsız dostan
iyidir.
- * Ağırmayan başa çaput dolama.

Folklor bahisleri

Kayseri'de

Dualar

Toplayan: Şefik Türker

- * Ettigini bulasın, dediğini duysun
- * Allah ulu devletler, kısmeth
evlâtlar vere.
- * Torunlar okşiyasın.
- * Dizin, dişin ağrı görmesin.
- * Dallana budaklanasın.
- * Veren eller dert görmesin.
- * Allah, hayır için para, ibadet
için ömür vere.
- * Toprak diye yapıştığın altın ol-
sun Hızır yoldaşın olsun Me-
lekler arkadaşın olsun.
- * Allah gözünü açık kalbini pâk
eyleye.
- * Atırım ayağına taş deydirmesin
- * Birin bin olsun.
- * Erkek atabinesin altın saattakasın.
- * Allah kahbe avrat, puşt oğlan
şerrinden emin eyleye,
- * Cigerimi yakma yarabbim.
- * Malıyın, parayın hesabını bil-
miyesin [*]
- * Allah el kapılarına kimseyi dü-
şürmesin.
- * Allah, yatak yüzü görmiyesin.
- * Allah, baş vücut sağlığı vere.
- * Allah, azâdan noksaklık ver-
mesin.
- * Ortaya dillik düzenlik versin.

[*] Hesap edilmeyecek ka-
dar çok olsun demek istiyor.

Bir dağcılık ve kış sporları bölgesi olarak Erciyes

Muaffak Uyanık

Erciyes, coğrafi durumu ve mevkii itibariyle Türkiye'nin tabii bir dağcılık ve kış sporları merkezi olacaktır.

a) Bütün tabii yollar, tren hatları bu bölgenin içinden geçer. Bu sebepten Türkiye'nin her tarafından bu bölgeye kolayca erişmek mümkün olur.

b) Erciyes, iç Anadolu ve Cenubi Anadolu'da bulunan 139 büyük zirvenin en yükseği ve en azametlisidir. 1000 Km² yi kaplayan bu eski volkan üzerinde yazın kuru dağcılığın her nevi (tırmanmalar, buzlu çıkışları) kışın kar sporlarının çeşitli faaliyeti tatbik edilebilir.

c) Erciyes üzerindeki 2100 rakımlı Tekir yaylasından oldukça muntazam bir şose geçmekte ve bu yol senenin 7 ayında tamamen ve diğer 5 ayında da kısmen her vasıta için geçilebilir bir halde bulunmaktadır. (Yol boyunca telefon hattı da vardır).

d) Erciyes, florası, hayvanları, 3900 metreye kadar tesadüf edilen, tarihî eserler ve bakiyeleriyle de bilginlerin daima dikkatini çekmiş ve çekmektedir. Bir yandan da dağ bir ilmi araştırma merkezi ehemmiyetini haizdir.

e) Senenin üç ayında dağ öbek öbek kurulan yurtlarla meskûn bir muntaka haline gelir (Dağ üzerinde 47 yurt yeri tesbit edilmiş ve en az 50.000 hayvanın bu bölgede yaylaya çıkarıldığı hesaplanmıştır).

Erciyes üzerindeki bu yayla hayatı da birçok meraklılar için bir tetkik mevzuudur.

f) Erciyes üzerine sabit veya seyyar dağ kampları, dağcılık ve kış sporları kursları, Türkiye kış sporları müsabakaları yapılabilir ki Türkiye'deki dağların hiç biri bu faaliyete Erciyes kadar müsait değildir.

g) Türkiye'nin hiç bir yerinde dağcılık Erciyes bölgesinde olduğu gibi mahallî ve an'anevî bir spor halinde değildir. (Hiç bir rehberliğe ve teşvike dayanmadan yapılmış olan çıkışlar dağcılığın Kayseri'de tabii bir kalkış sporu olduğunu açıklamıştır).

h) Erciyes, Kayseri'den başlayarak Aladağ ve Bolkar dağlarına kadar uzanacak birbirine bağlı dağcılık tesislerinin bir düğüm noktası olacaktır. (Bu tesisler dağ evleri, yataklı dağ kulübeleri, sığınaklar, dağ kamp yerleri ve meskûn yerlerdeki okullarda yaz aylarında teşkilât-

landırılacak yatakhanelerden ibarettir.) Bütün bu tesislerin Maarif Vekillliği veya C. H. Partisinin idare ve mürakabesi altında olarak gençliğe yüksek karakter ve yurt severlik terbiyesi verebileceğine inanıyoruz.

Erciyes'in bir dağcılık ve kış sporları bölgesi haline gelebilmesi için şarlar yapılmalıdır:

1 — Dağ üzerinde Tekir yaylasında bir dağ evi yapılmalıdır. Evin her türlü eşya ve malzemesi de temin edilmelidir. (Bu eve ait plân ve keşifler ile bölge bütçesinde kâfi para vardır.)

2 — Tekir'den geçen ve Kayseri ile Develi'yi bağlayan şose tamir edilmeli, belli yerlere kar sperleri ve sığınaklar yapılmalıdır. (En az 3 sığınak, 4 kar siperi).

3 — Dağa çıkmak isteyenlerin şehirden kalabilecekleri temiz

bir otel ve lokantanın yapılması şehrin turistik istikbali için çok önemlidir.

4 — Dağa çıkacaklara vasıta temin etmek, Saracık köyünde kılavuzlar, eşya taşıyıcıları, can kurtarma ve tedavi ekipleri hazırlanarak dağ evi kurmak kadar mühimdir.

5 — Dağ evinin işletilmesi, bütün bu tesislerin bakımı ve işin organize edilmesi için bir teşkilât kurulmalıdır.

Beş madde içinde topladığım bu işlerden 1 inci ile Beden terbiyesi Bölge Başkanlığı ve Umum Müdürlük vazifelenecektir. İkinci maddenin temini Vilâyet Nafiasının işidir. 3 ve 4 üncü maddelerle şehir belediyesi esaslı surette vazifelenmelidir. Nihayet 5 inci maddenin teminini de C. H. P. Beden terbiyesi Umum Müdürlüğü veya şehir kulübü üzerine almalıdır.

Kayseri'nin Bahtiyar bir köyü

ZİNCİ DERE

Şefik Türker

Osmanlı imparatorluğu mil-
yonlar sarfile ve istikrazlar yo-
lile Bayındırlık alanında birçok
muhteşem eserler meydana ge-
tirdi. Fakat bu faaliyet daha zi-
yade merkezdeki saraylara, köşk-
lere ve bilhassa anayurt dışın-
daki ülkelere hasredilmiş bulu-
nuyordu. Kendi öz şehir ve ka-
sabalarımız maalesef büyük bir
ihmale uğruyor ve ancak kendi
yağıle kendisi kavruluyordu. Yal-
nız hayır sahiplerinin vücade ge-
tirdikleri hayrat ve vakfiyelerden,
buralar imar nasibini alıyordu.
Memleket her türlü yolsuzluk
içinde, kağıtlarla yol alırken,
Osmanlı devleti, tâbi memleket
lerde demir yolu hem de ekvatore
dikey neviden demir yolu yap-
tırmağa didiniyordu. Bugün göğ-
sümüzü gere gere diyebiliriz ki;
milletimiz cumhuriyete kavuş-
makla yurdumuz da umran ve
imara kavuşmuş bu'unuyor. Mem-
leket yayınlarında sık sık temel
atma, açılış törenlerine rastlıyo-
ruz. Görüyor ve işitiyoruz ki;
Yol vermiyen dağlar deliniyor,
geçit vermiyen ırmaklar köprü-
lerle süsleniyor, şehirler tepeler-
den ovalara yer değiştiriyor, deli
nehirler uslanıyor, bütün tütmü-
yen yerlerde bacalar geceli gün-
düzlü duman savuruyor. Hafta-
lık yollar günlere hatta saatlere
sığıyor. Vethasil toprak da in-
san da geçmişteki arızî ataleti,
tabii ve fitrî kabiliyetlerle telâ-

fiye ve asıl üstün mevkiini al-
mağa uğraşiyor. Vatanımıza ha-
rap ve bize «Hasta adam» diyen
kitaplar, artık Türkiye'nin ma-
mur ve Türk milletinin de asûde
olduğunu yazıyorlar.

İşte bu kalkınma savaşında
Kayseride kendisine düşen öde-
vi ön safta başarmağa çalışıyor.
Cumhuriyet semerelerini buracığa

Zincidere Nümune köyündeki
Cumhuriyet meydanında
Atatürk püştü

sıgırmak mümkün olmadığı için
biz ancak bunlardan bir tanesini

zikredeceğiz. O da Zincî dere...

Zincidere Kayseri'nin 17 ki-
lometre güneyinde Erciyes'in
eteğine oturmuş şirin bir köydür.
Talas nahiyesine bağlı olan bu
(500) nüfuslu küçük köyün biz
burada sularından, yeşilliklerin-
den, havasından ve daha diğer
tabiatın verdiği güzelliklerinden
değil, biz bu köye insan elinin
verdiği mükemmeliyetten bahse-
deceğiz. Biz burada köycülüğü
müzün muvaffak bir örneğinden
söz açmak istiyoruz.

Dile aldığımız köy, belki de
kurulduğu gündenberi görmedi-
ği bir kalabalık ve şenlik içeri-
sinde parlak bir açılış töreniyle
bize kendini gösterdi. Ve biz o
gün Zincidere'yi hayranlıklarla
seyrettik. İnsan; eczane, dispan-
ser, hasta muayene odaları, do-
ğum evi gibi müessiseleri, ecza-
nesiyle, ebesiyle, doktoriyle,
hemşiresiyle küçük bir köyde
görür de hayran olmaz mı? Ki-
taplariyle, gazeteleriyle, radyo-
siyle, hoparlorü ile beraber dö-
şenmiş bir köy okuma odasının
da bulunması bu bahtiyar köyün
sıhhat kadar kültür işlerinde de
talihli olduğunu gösteriyor. Köyü
biraz daha gezecek olursak, ha-
fızamızda mutlaka şunlar kala-
caktır.

Atatürk'ün büyük bir büstü
ile taçlanmış köyün şehidler abi-
desi, karşısında mermer, yüksek
bir kaide üzerinde İnönü'nün

büstü ile süslenmiş çiçekler ve
banklarla donatılmış havuzlu bir
park, yanında çocuk bahçesi,
biraz ileride mezbaha, hayvan-
ları sarı hastalıktan korumak
için bir tecrithane, hamam,
fennî arıcılık, tavşancılık, tavuk-
çuluk, nümune fidancılığı, köy
mahkemesi, atış poligonu, ağı-
naklar, kışlık ve yazlık pazar
yerleri... Bunları köyün muhte-
lif yerlerinde görmek için gezer-
ken sokak adlarını, istikametleri
gösterir köşe başlarındaki tabe-
leler de insanın gözünden kaç-
mıyor. Bunlardan mâda mükem-
mel bir yatılı ilkokulu, sanat
okulumuzun orada açtığı bir san-
at kursu ile de Zincidere hiç
inkâr edilmez ki ideal bir köy
karakterini almıştır.

Şunu teslim etmek iâzımdır
ki kısaca arzettiğimiz bu mod-
renköy, Zincidere Gedikli Ota-
kokul müdürü sayın yarbay (Ha-
lil Nuri Yurdakul) un yorulma-
yan azmi ve yaratıcılığı ile ihya
edilmiştir. Memleket işlerinde
canla başla ve muhakkak ki bü-
yük bir feragatle çalışan, yur-
duna kul olmayı alından ayır-
mayan kıymetli yarbaya sonsuz
teşekkürlerimizi arzeder kendi-
lerine daha büyük başarılar di-
lerken, Zincidere gibi yurdun
bütün köylerini de mamur ve
mükemmel görmeyi bütün var-
lığımızla temenei ederiz.

Kayseri Şehri

(667 inci Sayfadan D)

Şit İmamoglu evi (Ebedi şef A-tatürk Kayseri'yi ilk şereflendir-diklerinde bu evde yatmışlardır)
Bugün mevcut olan bazı mü-essese ve teşekküller :

A — Okulları : Lise, Ticaret Lisesi, Kız Enstitüsü, E-kek Sa-nat Enstitüsü.

İlkokullar : Gazipaşa, Yeni- okul, Bozath, Safa, İstiklâl, Eti- ler, Mimarşinan, Ahmetpaşa, Cumhuriyet.

B — Fabrikalar : Mensucat, Tayyare, Un, Kösele.

C — Bankalar : İş, Ziraat, Osmanlı.

E — Şirketler : Elektrik (A- nonim), Artırım İnşaatı (Limited) Bakırcılar (Hususi), Bakırcılar (Suhulet)

F — Kooperatifler : Tarım Kredi kooperatifi, Dokumacılar Küçük Sanatlar kooperatifi.

G — Hayır Kurumları : Kı- zılay, Çocuk Esirgeme, Hava Kurumu, Yardımsevenler.

H — Hastaneler : Memleket hastanesi, Askerî Hastane.

I — Eczacılar : Kayseri, Er- ciyes, Sümer, Merkez.

J — Spor Kulüpleri : Sümer Demir, Tayyare, Gençlik.

K — Ev sayısı : 8000

L — Dükkân sayısı Kapalı çarşıda 955, diğer çarşılarda, 1040, Toplamı 2000 dir.

M — Diğerleri : Çarşı fırını: 18, Mahalle fırını : 179, Han: 21 Hamam, 5 (4 tanesi de harap bir haldedir), Kahve: 18, Gazino 1, Genel park: 1, Özpark: 2, Talebe Yurdu: 1.

6 — İçme suları

Kayseri şehri içme sularını çeşmelerden, kullanma sularını da ekseriyetle kuyulardan tedarik etmektedir.

rik etmektedir.

Kayseri'de 287 çeşme vardır, Bunların hepsinin suları şehrin doğusunda 6—7 kilometre mesa- fede Tavlusun ile Germir köy- leri ötüündeki tepelerin etekle- rinden ve yedi muhtelif kaynak- tan çıkmaktadır. Bu kaynaklar- dan: MIKLİM, Hacıkılıç ve Kum suyu adındakiler şehre ayrı ayrı su yolları ile gelmektedir. Geri kalan dört tanesi de (Karaavgın Eveyik, Ahievren) birbirine ka- rışıp ANAAVGİN namıyla ve tek yoldan şehre gelmektedir.

Sıhhat Müdürlüğü ile Bele- diye dosyalarında bulunan ve muhtelif yıllarda tanzim edilmiş tahlil raportarının ortalamaları- na dayanarak bu suları sertlik derecelerine göre şöyle sırala- mak mümkündür :

1 — Miklüm :	Sertlik deresi 9
2 — Hacıkılıç :	» » 12
3 — Kumsuyu :	» » 14
4 — Anaavgın :	» » 21

Fransızlar suların sertlik de- recelerinde ölçü vahidi olarak 1 litre sudaki 1 Santigram Kar- boniyeti Kalsiyum kireç miktarı- nı almışlardır. Fransız ölçüsüne göre sertlik derecesinden (0—7) çok yumuşak, (7—14) yumuşak, (14 — 21) orta sert, (21 — 33) sert, (32 — 50) çok sert telâkki edilmektedir.

Buna göre, Miklüm, Hacıkılıç, kum sularına (yumuşak), Ana- avgın suyuna da (orta sert) di- yeceğiz.

Diğer evsaf itibariyle hepsi berrak, renksiz, kokusuz, lezzeti tabiidir.

Kayserideki 287 çeşmeden 6 sı Miklüm, 8 i Hacıkılıç, 11 i kum suyu, geri kalan 262 tane- si de Anaavgın suyuna aittir. Bunlardan, ilk üç suya ait çeş-

melerin hangileri olduğunu tes- bit edersek bütün çeşmelerin dolayısıyla, mahallemizdeki, oku- lumuzda ki suların hangi çeşitten olduğunuda tesbit etmiş oluruz.

Bu üç kaynağın su verdiği çeşmelerin adları menbaından itibaren sıra ile şunlardır.

Makbul (Miklüm) suyu: Sivas yolu üzerindeki çiftte künbetler yanında bulunan Kâtipoglu çeş- mesine ve bir çeşmelikte Argın- cık köyüne su verdikten sonra, Sivas yolunu Hayvan hastaha- nesi hizasında keser, şehir için- deki şu çeşmelere su verir :

1 — Emiryaboğlu çeşmesi : Feyzizadelerin evi yakınında.

2 — Feyzizadeler çeşmesi : Feyzizadelerin evi bitişiginde.

3 — Fuat efendi çeşmesi : Ahmetpaşa ilkokulu arkasındaki sokakta, Dülgeroğlu Hilmi evi bitişigindeki bahçe kenarında.

4 — Yanan konak bitişigin- deki çeşme (Merhum binbaşı Hayri efendi evi).

5 — Sahabiye medresesi : çeşmesi Sahabiye medresesi biti- şiginde.

6 — Kadı çeşmesi : Ağaca- kayalı oğlu Bay Rifat'ın evi yanında.

Hacıkılıç suyu : Yeni yapı- lan mezbananın tahminen 500 metre kadar güneyinden geçer ve bu hizada Sivas yolunu ke- ser, Askerlik şubesinin civarında ki bahçelerden Hacıkılıç camii hizasına gelir. Şehir içindeki çeşmeleri şunlardır :

1 — Hacıkılıç çeşmesi: Hacı- kılıç camii karşısında :

2 — Kız Enstitüsü binası içinde.

3 — Valikonağı içinde: Yeni yapılan binada.

4 — Hacıkılıç camii arka- sındaki sokaklarda 3 çeşme.

7 — Küçük Mustafanın evin- de : İstasyon yolunda.

8 — Avradoğlu mahallesinde Emiryakupoğlu mahallesi arka- sında.

Kum suyu : Demir yolu ve katar sökütler hizasından ve bu mevkideki kumluk çeşmesine de su verdikten sonra şehre girer. Şehir içindeki çeşmeleri şun- lardır.

1 — Şöför B. Halil'in evinde Honat mahallesinde

2 — Ticaret Lisesi avlusu içinde: Eski Cumhuriyet ilkokulu

3 — Ticaret Lisesi avlu di- vari dışında.

4 — Nakliye Taburu içinde: Askeri mahfel bitişiginde.

5 — Şimdiki Cumhuriyet o- kulu karşısında: Eski Halkparti- si binası.

6 — Bozath okulunda: Bo- zath mahallesinde.

7 — Hacimehmet çeşmesi: Bozath camii karşısında.

8 — Mebus B. Faik Seler evi bitişiginde : Eski bahçe mevk- kinde.

9 — Pamuk Atan mahalle- sinde: Badem Çısal'ın babası evi bitişiginde.

10 — Müftü Çeşmesi: Müftü camii yakınında.

11 — Yazı çeşmesi: Yuvak yerinde, müftü bahçesinin bir kısmında.

ANAAVGİN Suyu: Talas yo- lu yanındaki askerî kışlaların yanından geçerek Talas ve Tay- yare Fakrikası yolları kavşağın- da ki su terazisinden, şehrin muhtelif semtlerindeki 262 den fazla çeşmeye su verir.

Su miktarı değişmediği halde çeşme sayısı hergün biraz daha çoğaldığından. bilhassa yazın, çeşmelerin bir çoğu düzenlice akamaz, sık sık kesilir.

Bu dört muhtelif yoldan şehre gelen yedi kaynağın saniye-deki bütün verimi 80 litre. saatte ise 7000000 litredir. Bu miktarı şehrin bugünkü nüfusuna paylaşırsak adam başına 100 litre su isabet eder. Medenî bir adamın muhtelif ihtiyaçları için günlük su sarfıyatı vasatî olarak 250, yalnız içme su ihtiyacı ise 4 litredir.

Tayyare fabrikası ile İstasyon, o mahalleden tulumba ile çıkarılan suyu; mensucat fabrikası ise, KARPUZATAN mevkinden getirttiği bu pamdaki suyu kullanmaktadırlar.

Şehre, Giranardı ve Cırlavık köylerinden getirilip satılan iki su vardır. Cırlavık suyu, şehir en iyi suyu olan MIKLİM derecesinde (Yani sertliği 9.) diğer GIRANARDI suyu ise bunlardan da iyi olup sertlik derecesi 6'dır.

Şehirdeki bütün çeşmelerin su yolları sıhhi bir şekilde değildir. Kaynaklarından itibaren çeşmelere kadar avgün ve künklerle gelmektedir. Memleketin sağlığı ile mühim ilgisi olan su

işlerinin yeni baştan tesisini de gerli ve geç elemanlarla takviye edilen kıymetli belediyemizden bekleriz.

7 — Bibliyografya

Bu konuşmanın hazırlanmasında faydalandığım eserler şunlardır.

1 — Erciyes Kayserisi: Kemallettin Karamete 1934

2 — Sekizinci İzmir Fuarında Kayseri: Kayseri Ticaret Odası 1938

3 — Kayseri Şehri: Halil Edhem.

4 — Kayseri Sancağının sıhhi ve içtimai Coğrafyası Dr. Hıfzı Nuri. 1922

5 — Erciyes Dergileri: Sayı 1. 2. 13. 14

Belediye, Şehiye, Nüfus dairelerinden, Ticaret odasından ayrıca faydalanılmıştır.

Sözlerime son verir, kıymetli zamanlarınızı aldığım için özür dilerim.

Gazipaşa Başöğretmeni
Yümnü T. Tolgay

Köyden Sesler :

Mehmet

Aylardır uzaksın, köyünden yarden

Talime çıkarısın sabahın erden,

Yollar mı kapalı çamurdan kardan?

Gönlünü rüzgârlar eyler mi Mehmet?

Sana kuşlar haber söyler mi Mehmet?

Harp nedir? sadece silâh oyunu,

Kanıyla sularsın hudut boyunu

Sen ey... Asırların fatih torunu

Gönlünü rüzgârlar eyler mi mehmet?

Sana kuşlar haber söyler mi mehmet?

Çorak toprakları sulayan sensin;

Tarihin timsali, şeref şan, senin

Vatan üstünde bir vatan sensin,

Gönlünü rüzgârlar eyler mi mehmet?

Sana kuşlar haber söyler mi mehmet?

Basuğun topraklar kemiğin etin,

Vicdanın tertemiz, vicdanın çetin,

Asırları aşıp gelen milletin,

Gönlünü rüzgârlar eyler mi mehmet

Sana kuşlar haber söyler mi mehmet?

Mustafa Necati KARAER

(660 inci Sayfadan devam)

A — Türkiye'de tek zannediyoruz.

B — Kitapta Atatürk'ün el yazıları vardır, Eser Ankara'ya gitmiş ve Atatürk tarafından tetkik edilmiştir. Bu mütalea sırasında Atamız, sahife kenarına bazı işaretler ve yazılar kaydetmişlerdir. Eser 1898 de Paris'te basılmış olup 225 sahifeden ibarettir. 28,5 ehâdında olan bu eserde 178 resim ve ayrıca 26 levha ve bir de orta Anadolu-

nun Arkeolojik 1 : 1,250,000 mikyasında bir haritası vardır. Kütüphanemizde 547 numara da kayıtlıdır.

3 — İntizam bakımından :

Kütüphanemiz, muntazam bir okuma salonuyla bir de kitapların bulunduğu odadan ibarettir. Gerek kitap dolapları, gerekse okuyucu için bulundurulmuş masa ve sandalyelerle temamen modernidir.

SPOR

AVCILIK VE AVCILAR

Nihat Yahyabeyoğlu

Sporların asıl ve değerli bir zümresini teşkil eden avcılık milli sporlarımızın en önemli ve rağbet gören bir kısmıdır. Türk milletinin karakterine uygun olan bir spor olmakla avcılık, bizlere atalarımızdan kalma ananevi bir durum arzeder.

Kayseri'mizde bu esashi geleneğe uyularak bugün mevcudu 500 üyeye yaklaşan bir kulüp vücutta getirilmiş 3 senelik mütevazî çalışmasıyla kendi üyelerine ve muhitine faideli olan işler başarmıştır.

Avcılıkla beraber öğrenmeğe mecbur kalmış atıcılık ki: Her ikisi bir arada sporlarımızın paha biçilmez ve en zevkli şeklini ifade eden bir hal alır. Bu zevki tatmamış yurttaşlarımıza yazılarımızla bunu aşilyabilirsek emeklerimizin boşa gitmemiş olması hissi bizleri, dolayısıyla bütün avcılarını memnun eder.

Mevsimlerine göre ayrı ayrı hususiyetler arzeden avcılık, zamanında yapılır avlanacak kuşların nesil ve mevcudiyetlerini himaye gibi, büyük bir vazifeyi de üzerine almış olur.

Açılışını ağustosun ilk pazarında yaptığımız avcılık bayramı av mevsimine girişi ve avcılara avlanma hürriyeti veren müjde günüdür. (Bayramlarımızın mahiyeti ve muhit kuşları hakkında ikinci bir yazımızla okurlarımızı tatmin etmeğe çalışacağız)

Kekliğin kuluçkadan kalkarak büyüttüğü yavrusunun uçabilir hale geldiği bu mevsimle avcının mahareti, nişancılığa kalır. Yazdan çıkışı, kışın mütereddit bulunduğu zaman bu anlardır. Dağı suya suyu dağa tercih edebilmek kaygusu haftanın ilk gününden tatil gününe kadar zihnini kurcalayan başlıca meşgale olur. Avcılığın atıcılığı kadar, haki ki atıcısı gittiği avın hiç birisinden nasibsiz dönmez, Ördüğün yeşilinden bozuna kekliğin kınalıından çiline gitmeğe karar vermek bu zevkin içine düşenleri hayıca ve zevkli bir üzüntüye bırakır. Sabahın erken saatinde kalkarak dağların engin ve sessiz bir kayalığının dibinde zevk ve iştaha ile yenen bir sabah kahvaltısının lezzetini tadamayanlara bunun zevkini anlatmak biraz güç olur.

Bazı vatandaşlarımızın mâkûs düşüncelerine göre avcılığı ve avcılık edenleri can yakıcı diye tanımlarının ne dereceye kadar doğru olduğunu bilmem izaha lüzum var mıdır?

Ziraata mızır hayvanları avlamak o gaye için tedbir ve çareler bularak uğraşan bir avcı memleket menafisine çalışan bir fert olmakla zan ederim ki kendisine uşak da olsa bir iftihar payı çıkarmakla çok bir şey yapmış olmaz.

Kayseri Şehri

(Not : Bu konferans, Gazipaşa Okulu Başöğretmeni Yümnü Tolgay tarafından 24. 3. 1943 tarihinde Kayseri Merkez İlkokul öğretmenlerine verilmiştir.)

Sayın arkadaşlar :

Bugünhü konuşmamızın konusu (Kayseri şehri) dir. Bu geniş konu etrafında bir çok yönlerden söz açmak mümkündür. Ben bu defa yalnız Kayseri şehrinin maddî varlıklarından bazılarını tanıtmaya çalışacağım.

Konuşmamızın plânı şudur :

- 1 — Şehrin coğrafi durumu na ait bazı bilgiler.
- 2 — Şehrin tarihçesi.
- 3 — Şehrin nüfusu.
- 4 — Şehrin parçaları : Semtleri, mahalleleri, mevki ve caddeleri.

5 — Şehirdeki mühim bina, müessese ve eski eserler.

6 — Şehrin içme suları.

Bu plân tertip edilirken, daha çok muhitimize yeni gelen öğretmen arkadaşlar göz önünde tutulmuştur. Kendilerine, eğitim ve öğretim kaidelerinin mahallilik ve yakın yurt gibi en önemli prensiplerinin tatbikatında faydalı olabilirim ne mutlu.

1 — Şehrin coğrafi durumu na ait bazı bilgiler :

Kayseri şehri, (Grinç) rasathanesi mebdeline göre, 33 derece, 30 dakika doğu boylam ve 38 derece, 45 dakika, 30 saniye

kuzey enlemindedir.

Anadolu yaylasında, hissolonacak kadar kabarık bir araziye kurulmuş olan şehrin deniz yüzünden yüksekliği (Hacılık camii yakınında) 1070 metredir.

Şehrin yakınında Erciyes (3916 M.), Alidağı (1891 M.), Yılanlı dağı (1634 M.), vardır.

Şehrin yüz ölçümü : 2,8 kilometre karedir. Bütün vilâyetinki ise (13910) dır.

İklim : Anadolu merkez yaylası ikliminin aynidir. Mutedildir. İlk ve sonbaharları belirsiz geçer.

Suhunet : Bir senelik suhunet vasatı 11, yazın gölgede, 18-35 dir. Kışın (Eski) 18-25 dir.

Rüzgârlar : Dört mevsimde ekseriyetle güney ve kuzey rüzgârları eser. Bazanda, batı ve doğu güneyden fırtınalı rüzgârlar da eser. Kayseri de rüzgârlar bazan pek şiddetli ve korkunç olur.

Nemlilik ve kuraklık : Etrafındaki dağlar çıplak ve yakının da büyük göl ve denizler olmadığından, yaz günleri pek kuraktır. Kışın ise, her taraf karla, gökyüzü de daima bulutlarla kapalı olduğundan fazla nemlidir.

İdari taksimat: Vilâyete bağlı beş kaza vardır, adları ve vilâyet merkezine uzaklıkları şunlardır: Pınarbaşı: 105, Ürgüp 65, Develi: 46 İncesu: 35, Bünyan 30 kilometredir. Bunların kaza merkezleri nüfusunun çokluğu itibariyle sırası (çoktan, aza doğru) Develi, Ürgüp, Bünyan, İncesu, Pınarbaşıdır. Arazi büyüklüğü itibariyle sıraları ise (Büyükten küçüğe doğru) Pınarbaşı, Develi, Bünyan, Ürgüp, İncesudur.

Vilâyet merkezine bağlı nahiyeye sayısı 7, köy sayısı 13 dür. Nahiyelerin adları: Felâhiye, Muncusun, Hacılar, Talas, Gesi, Himmetdede, Erkilettir.

2 — Kayseri Şehrinin tarihçesi

Kayseri, Türkiye'nin ve bütün dünyanın en eski şehirlerinden birisidir. Kendisinin ve çevresinin taşımakta olduğu yüze yakın tarihî ve medenî eser şehrin 6000 senelik bir maziye sahip olduğunu ispat etmektedir.

Kayserinin 20 kilometre kuzeyinde (GÜLTEPE) veya (KARAHÜYÜK) adındaki yer, Etiler zamanında KANEŞ müstakil krallığının merkezi idi. İşte burası şimdiki Kayseri'nin esasını teşkil etmektedir. (Gültepe - Karahüyük) ta o zamanlarda ticaret ve iktisat bakımından dünyanın en ileri şehirlerinden olduğu vakit vakit yapılan kazılarda çıkarılan eserlerden anlaşılmaktadır. Bu eserlerin pek çoğu Kayseri müzesini ve dünya müzelerini süslemektedir, Kaneş medeniyeti (M. E 4000 - 1200) e kadar devam etmiştir. Bu şehir harabelerini her yıl bir çok turist ve ilim adamları ziyaret etmektedir,

Etiler ve Asurlulardan sonra

Kayseri ve havalisi Gaskalar Muşkiler, bunlardan sonra da, Firikyahlar elde etmişlerdir, bu sırada şehir (Gültepe - Karahüyük) ten başka bir tarafa nakledilmiştir, Burasının, Kayseriye 1,5 kilometre mesafede, şimdi Battal veya Eskişehir denilen yer olduğu sanılmaktadır, Be yerde kurulan şehre, Firikyahlar zamanında MAZAKA adı verilmiştir, Bir zamanlar nüfusu 400000 den fazla olduğu tahmin edilen bu şehrin yerinde şimdiye kadar esaslı kazı yapılmamıştır, Fakat, ufak tefek araştırmalarda heykeller, göz yaşı şişeleri, mezarlar ve bunların içerilerinden de kıymetli eşyalar elde edilmiştir, Erciyes'ten şehre, muntazam yollarla su getirdikleri ve bunları evlere kadar dağıttıkları, bugün elan mevcut olan bina harabelerinin duvarlarındaki künklerden anlaşılmaktadır, Bazı büyük bina temelleri ve muazzam ve bugün bile dimdik duran duvar parçaları da bunların birer saray kalıntıları olduğu zannını vermekteldir, Şehrin orta kısmına rasthyan bir yerinde yüz binlerce seyirci alabilecek büyüklükte tabii anfiteatrları ihtiva eden spor sahalarını bugün bile hissetmek mümkündür, Bunlardan da anlıyoruz ki, burası da zamanın ileri şehirlerindedir,

Akatların, Metlerin, Perslerin Lidyalıların, Kabadokyalıların, Büyük İskender'in Haleflerinin ve romalıların eline geçen bu MAZAKA şehrinin adı bir aralık ÖZEPYA olduktan sonra tekrar MAZAKA adını almış, Romalıları ise kırılları Sezar'a atfen SEZARA adını vermişlerdir, Daha sonra eski adıyla Mazaka,

yeni adıyla SEZARA şehri Bizanslıların eline geçmiştir.

Bizanslıların son devirlerine doğru, Sezara şehri yavaş yavaş bulunduğu Eski şehir sırtlarından bugünkü yerine kaymıştır,

Burasını, Sasaneler, Emeviler de ele geçirmişlerse de, asıl ahalisi Türk olan bu şehri en nihayet Türklerden Danişmentliler zaptederek mühim bir merkez haline getirmişlerdir.

Muhtelif zamanlarda, (Gültepe - Karahüyük) den (Battal - Eskişehir) sırtlarına ve oradan da şimdiki ve sonuncu yerine kaymak suretile üç defa yer ve Kameş, Mazaka, Özepya, Sezara namlarını almak suretiyle de dört defa ad değiştiren şehrin şimdiki KAYSERİ adının, vaktiyle Etilerce bu mevkie verilen (KİZARA) kelimesinden geldiği, yani halis Eti türkçesi olduğu iddia edilmektedir,

(1174) de Kayseri Selçuklular'ın eline geçmiştir. Selçuklular, 125 sene kadar devam eden hükümetleri zamanında, Kayseri ve civarında, bugün birer sanat abidesi halinde yükselen bir çok şaheserler vücuda getirmişlerdir, Bunların, şehir içinde bulunan en önemlileri şunlardır: 1. kale, Yoğunburç dahil dış kale (Bu ikisinin Selçuklular'a ait olduğu pek kat'i olarak belli değildir), Honat medresesi (Şimdiki müze), Honat Camii, Hamamı ve Türbesi, Çifteler veya Giysiye ve Şifaiye denilen ve dünyada en eski hastanesiyle birlikte meydana getirilen medrese (Bu medresenin kuruluş tarihi Türk Tıbbiyesinin başlangıcı sayıldığından her sene tıbbiyeliler tarafından yıl dönümü olarak kutlulanmaktadır), Sahabiye med-

resesi, Hacıkılıç Camii ve medresesi Güllük Camii Döner Kümbet ve daha bir çok eserlerdir,

Kayseri, sıra ile, Moğullar, İlhanlılar, Erdanahlar, Karamanoğulları, Osmanlı padişahlarından Yıldırım Beyazıt, 1402 de Timurlenk tarafından zaptedilmiş, Timurlenk ayrılırken burasını Karamanlılar'a bırakmıştır. Kayseri, 1418 de Dulkadiroğulları'na geçmiş ve nihayet son olarak (1472) de Fatih Mehmet tarafından Osmanlı ülkesine katılmıştır. Osmanlılar devrine ait eski eserlerin mühimleri şunlardır: Mimarşinan camii ve diğer bir takım camilerle Vezirhanı Pamukhanı, Mahkemehanı vesairedir.

Kayseri, Osmanlı teşkilâtında, Konya Beylerbeyliğine bağlı iken sonradan Ankaraya bağlanmıştır. Bir aralık, Mısırdaki Mehmet Ali Paşa'nın askerleri Kayseri'yi kısa bir zaman işgal etmişlerdir. Kayseri sonradan Ankara'dan ayrılarak müstakil mutasarrıflık olmuştur. İstiklâl Savaşı'nda ankaradaki hükümet dairelerinden bir kısmı muvakkaten Kayseri'ye nakledilmişti.

Kayseri, Cumhuriyet devrinde birinci sınıf bir vilâyet haline gelmiştir.

3 — Kayseri şehrinin nüfusu Osmanlı İmparatorluğu devrinde dahi en iptidai şekilde nüfus sayımı yapılmıştır. Ev sayısını vasatî bir nüfusla çarpmak suretiyle muhtelif tarihlerde tesbit edilen nüfuslar şunlardır:

Seneler:	Nüfus sayıları
1814	25,000
1835	40000
1862	60000
1890	71000
1902	49498
1907	54011 (*)

[*] Bu rakamlar, Alman Dr. BERQ'ın hazırladığı ve 1931-32 HANOVER Coğrafya yılığında alınmıştır.

Cumhuriyet devrinde yapılan nüfus sayımlarında tesbit edilen kat'i rakamlara göre şehrin nüfusu :

Seneler	Kadın	Erkek	Toplam
1927	19,617	19,517	39,134
1935	22,217	23,964	46,181
1940	25,348	30,460	55,808
1942	34,370	31,050	65,420

(Nüfus kayıtlarına göre)
Vilâyetin umum nüfusu 300,000 dir.

MİLLİYET : 1942 nüfus kayıtlarına göre 65,420 kişiden ibaret olan Kayseri nüfusunun :

Türk :	63230
Ermeni Vesair :	2190
	65420

İçtimai durum :

Toprak mahsulleri ile uğraşanlar	2900
Sanatkâr	10699
Tüccar	2100
Memur ve serbest meslek	2670
Mesleği belli olmıyan ve boşlar	47051
	65420

Şehirde doğum ve ölüm Sene-
de vasatı olarak 1000 doğum,
495 ölümdür.

4 — Şehrin parçaları

Kayseri şehrinin eskidenberi kullanılmakta olan bir takım semtleri. Bunların mühimleri şunlardır :

Battalaltı, Çorakçılar Honat, Kıcıkapa, Hacıkılıç, Dabaklarönü, Tayyare Fabrikası, İstasyon Bez Fabrikası.

Bu semtlere bu isimlerin neden verilmiş olduğunu kısaca arz edeyim.

Bunlardan bir kısmı malûm Diğerlerinden :

Battalaltı : Emevîlerin Kayseriyi zabtı esnasında, bunlarla birlikte hareket eden meşhur bir Türk cengâveri olup, pervasızca Bizans ordularına saldırmış, Kayseri civarında pek çok kehramanlıklar göstermiştir. Eskişehir veya Battal denilen mevkide camiide var. Seyidi Battal denilen maruf kitap ta bunun kahramanlıkları ile doludur.

Çorakçılar : Küherçilenin iptidai şekilde istihsalı bu mevkiide yapıldı. Bu iş hususî bir teşkilâta malikti. Hacıkılıç camii yakınındaki binada Küherçile fabrikası müdüriyet binası idi.

Honat : Selçukluların eserlerinden, Honat camii, hamamı, medresenin bu muntakada bulunduğu için.

Kıçkapu : Dışkale'nin Sivas-kapusu, Meydankapu, Boyacıkapu, Arabapazarıkapusu veya Kağınpazarıkapusu, Kıcıkapa adı ile beş kapusu vardı. Bunlardan en küçük olan bu kapıya Kıcıkapa dedilmiştir. Türkçede Kici : küçük manasına gelmektedir.

Hacıkılıç : Selçuk eserlerinden Hacıkılıç camii'nin bu mevkide bulunması.

Dabaklarönü : Şehrin kenarında dabağhaneler toplu bir halde (eskiden) bu semtte bulunmasından.

Mahalle ve sokaklar : Kayserinin evvelce 96 mahallesi var iken, beş altı sene önce, bunlardan bazıları belediyece birleştirilerek sayısı 56 ya indirilmiştir. Sokakların sayısı 300 dür.

Bugün çıkmakta olan Halkevleri Dergileri

Derginin adı	Çıkaran Halkevi
Başpınar	Gaziantep
Çorumlu	Çorum
Doğuş	Kars
Erciyes	Kayseri
Fikirler	İzmir
Gediz	Manisa
Görüşler	Adana
Halkevi	Eskişehir
İnanç	Denizli
İnan	Trabzon
Karacadağ	Diyarbakır
Karaelmas	Zonguldak
Kaynak	Balıkesir
Konya	Konya
Ondokuz Mayıs	Samsun
Taşpınar	Afyon
Türk Akdeniz	Antalya
Ün	İsparta
Uludağ	Bursa
Yeni Türk	Eminönü
Halk bilgisi haberleri	Eminönü

